

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Pottiales, **Familj:** Pottiaceae, **Släkte:** *Didymodon* (lansmossor), **Art:** *Didymodon asperifolius* - fjällansmossa (Mitt.) H.A.Crum et al. **Synonymer:** *Barbula asperifolia*, *Barbula rufa* (Lor.) Jur., *Didymodon asperifolius* (Mitt.) H.A.Crum, Steere & L.E.Anderson

Kännetecken

Arten bildar upp till 6 cm höga, ganska styva, rödbruna till gulbruna, ganska täta och kompakta tuvor. Bladen är smalt triangulära, 2-3 gånger så långa som breda, bågböjda (squarrösa) som fuktiga och med tillbakaböjda kanter nästan ända upp till bladets spets. Nerven är rödaktig och distinkt, 40-80 µm bred. Nerven når ända ut i bladspetsen.

Cellerna på nervens översida är korta, rundade och papillösa. Bladets celler är upptill i bladet rundat kvadratiska, 10-12 µm breda med hörnförtjockningar och har en papill per cell. Arten är skildkönad och kapslar har endast hittats i Nordamerika. Specialiserad vegetativ förökning är inte känd.

Fjällansmossa kan likna spärllansmossa *Didymodon ferrugineus*, men den senare är mjukare, hälften så stor och har avlånga celler ovanpå nervens översida, inte korta och kvadratiska.

Utbredning och status

Arten är mycket sällsynt i Sverige och har hittats endast i de allra västligaste och nederbördsrikaste fjällen. Den är något mindre sällsynt i Norge och även funnen på Island och Svalbard. Artens världsutbredning tycks vara cirkumpolärt arktisk-alpin och omfattar i övrigt Alperna, Karpaterna, Central- och Östasien, delar av Nordamerika och Grönland. Uppgifter om fynd finns också från Centralafrika.

Två fynd är gjorda i Sverige, dels i Pite lappmark (Mavas-Ikisjaure-området 1955), dels i Lule lappmark (Kasakpuolta 1946).

Ekologi

Fjällansmossa är funnen på fuktiga, kalkhaltiga klippor i skrevor och bland stenblock i exponerade lägen. I Norge och på Island finns den både i bergen och närmast kusten, ned till havsstranden. Arten är inte sedd i Sverige sedan 1955 och mycket litet är känt om artens ekologi i svenska fjällen. Växtmiljön längs norska kusten är bättre känd och där växer den på strandklippor i skyddade vikar.

utbredning Arten är mycket sällsynt i Sverige och har hittats endast i de allra västligaste och nederbördsrikaste fjällen. Den är något mindre sällsynt i Norge och även funnen på Island och Svalbard. Artens världsutbredning tycks vara cirkumpolärt arktisk-alpin och omfattar i övrigt Alperna, Karpaterna, Central- och Östasien, delar av Nordamerika och Grönland. Uppgifter om fynd finns också från Centralafrika.

Hot

Hotbilden är oklar. Avsaknad av sporkapslar antyder att arten har dålig spridningsförmåga.

Åtgärder

Lokalerna bör återbesökas så att dess status kan fastställas.

Övrigt

Utländska namn - NO: Heikurlemose, IS: Heiðahnubbi.

Etymologi: *asperifolius* = strävbladig, vassbladig; asper (lat.) = skrovlig, sträv; folium (lat.) = blad. Uttal: [Didýmodon asperifólius]

key facts Shoots to 6 cm high, forming fairly stiff, reddish-brown to yellowish-brown tufts. Leaves narrowly triangular, 2-3 times longer than wide, squarrose when moist. Leaf margin recurved almost to apex. Costa reddish. Capsules known only from North America. - Grows in moist, calcareous rock crevices and among boulders in exposed situations. In Norway and Iceland occurring from the lowlands to the alpine zone, all the way down to the sea-shore where it grows on cliffs in sheltered bays. The latest Swedish record is from 1955.

Litteratur

Hallingbäck, T. 2008. *Didymodon asperifolius* fjällansmossa s. 111. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Nyholm, E. 1987. *Illustrated flora of Nordic mosses. Fasc. 2*. Nordisk Bryologisk Förening, Köpenhamn och Lund.

Werner, O., Jiménez, J.A., Ros, R.M., Cano, M.J. & Guerra, J. 2005. Preliminary Investigation of the Systematics of *Didymodon* (Pottiaceae, Musci) Based on nrITS Sequence Data. *Systematic Botany*, 30(3):461-470

Författare

Nils Cronberg 1996. Rev. Tomas Hallingbäck 2008. Uppdaterad av Tomas Hallingbäck 2010.